

ושוהה התוקע כדי צליית דג קטן, או כדי להדביק פת בתנור. ואז הוא תוקע ומריע ותוקע, ושובת.

אמר רבי יוסי ברבי חנינא: שמעתי, שאם בא התוקע להדליק נר של שבת אחר שש תקיעות — מדליק. שהרי נתנו חכמים שיעור לחזן הכנסת, שהוא שמש הציבור, להוליך שופרו לביתו מהמקום המיוחד לתקיעה, שהיה מקום גבוה, ומוכח שגם אחרי גמר התקיעות עדיין יש שהות עד כניסת השבת.

אמר לו [יתכן שיש לגרוס "אמרו לו"]:
אם כן, שיכול להוליך את השופר לביתו — נתת דבריך לשיעורין! שלפעמים ביתו רחוק ולפעמים הוא קרוב.

אלא: מקום צנוע יש לו לחזן הכנסת בראש גגו שתקע שם, ששם מניח שופרו, לפי שאין מטלטלין לא את השופר ולא את החצוצרות, אפילו במקום שאין איסור טלטול, ברשות היחיד, כי השופר והחצוצרות הם מוקצה בשבת.

ותמהינן: וכי שופר מוקצה הוא?

והתניא: שופר שראשו כפוף ואפשר לשאוב בו מים ולהשקות בו את התינוק אינו מוקצה והרי הוא מיטלטל בשבת, וחצוצרות שאינם ראויים בשבת לכל שימוש הרי הם מוקצה

ואינם מיטלטלין! (112)

אמר רב יוסף: לא קשיא.

כאן — בשופר של יחיד אין הוא מוקצה.

כאן — בשופר של ציבור, הרי הוא מוקצה.

אמר ליה אביי: וביחיד שאמרת שאינו מוקצה — למאי חזי? הואיל וראוי לגמע בו מים לתינוק. אם כן בציבור נמי חזי — א-17
לגמע בו מים לתינוק עני שעל הציבור מוטל לפרנסו.

ותו, הא דתניא בבבוייתא שלישיית: כשם שמטלטלין את השופר — כך מטלטלין את החצוצרות. מני?

אלא, לא קשיא.

הא דמטלטלין שופר ואין מטלטלין חצוצרות — רבי יהודה היא, הסובר כי רק שופר תורת כלי עליו, הואיל וראוי לגמע בו את התינוק. ולא חצוצרה כיון שאין לה כל שימוש בשבת.

הא דמטלטלין הן את השופר והן את החצוצרות — רבי שמעון היא, הסובר שכלי אינו נעשה מוקצה למרות שאין בו שימוש בשבת.

למלאכת היתר מכיון שאין רגילים לעשות זאת רק קצת ובדרך אגב, שהרי מי סופר כמה פעמים עושים זאת, ומה נפקא מינה במספר הפעמים, אלא רק מכיון שהשתמשות כזו שנואה על בני האדם אינה נחשבת לנו להתיר טילטול בגללה.

112. כתב החזון איש [באגרת מ"ג] אפילו שאפשר לעשות בחצוצרה איזו מלאכת היתר כגון להכות איתה אגוזים ולפצחם, בכל זאת אין זה תשמיש נאות וחביב על בני אדם לעשות כך עם חצוצרה, ולכן אינה מיטלטלת.
אבל אין להסביר שאין מלאכה זו נחשבת

שמיייהו מכי הרב בית המקדש:

א. **הצוצרתא — שופרא. שופרא —**
הצוצרתא.

למאי נפקא מינה לדעת כי נשתנה שמם —
לשופר של ראש השנה, שאין תוקעים אלא
בשופר שעמי הארץ קוראים לו חצוצרה.

ב. **ערבה — צפצפה.**

צפצפה — ערבה.

למאי נפקא מינה — ללולב. שרק ערבה
כשירה בו ולא צפצפה.

ג. **פתורה — פתורתא. פתורתא —**
פתורה.

שבתחילה היו קוראים לככר לחם גדולה
פתורה ולקטנה פתורתא ועכשיו השתנה
שמם.

הא דאין מטלטלין לא שופר ולא חצוצרות
— **רבי נחמיה** היא, הסובר שאפילו כלים
שמשמשים בהם בשבת אין מטלטלים
אותם אלא לצורך תשימש המיוחד להם.
ושופר, ששימושו המיוחד הוא לתקיעה, אין
נוטלים אותו בשבת כדי לגמץ בו מים
לתינוק⁽¹¹³⁾.

ואם יקשה לך אמאי נקט רבי נחמיה
בתחילת דבריו שאין מטלטלים שופר ואחר
כך אמר שאין מטלטלים חצוצרה? והרי
פשיטא שאם את השופר שראוי לגמץ בו
מים לתינוק אין מטלטלים, כל שכן שאין
מטלטלים את החצוצרה.

תשובתך: **ומאי שופר** שנקט רבי נחמיה
בתחילת דבריו — **נמי**, דהיינו, כוונתו היא
לחצוצרות. ובאומרו חצוצרות כוונתו היא
לשופרות. **וכדרב חסדא**, שמנה שלשה
דברים שהתחלפו בשמותיהם, ובכללם שופר
וחצוצרה.

דאמר רב חסדא: הני תלת מילי אישתני

אם הנטילה של המוקצה היתה באיסור, חייב
להניחו מיד.

והחזון איש הקשה מדברי ר' נחמיה,
שמבואר שאפילו שלקח את השופר לידו בהיתר
בערב שבת, ואעפ"כ חייב להניחו מיד.

ולכך סובר החזון איש בביאור שיטת הגר"א,
שגם הנוטל דבר באיסור רשאי להמשיך
ולהחזיקו בידו, אולם לדעת ר' נחמיה נחשב
השופר למוקצה מחמת גופו כאבנים ומעות,
שהרי אין אפשרות להשתמש בשופר בדרך של
היתר, ובמוקצה מחמת גופו מוסכם הדבר שאין
להמשיך ולהחזיק בו, אפילו שנטילתו היתה
בהיתר.

113. לדעת ר' נחמיה אסור לטלטל כלי שלא
לצורך תשימשו המיוחד. כתב המגן אברהם
(שח) שהנוטל מוקצה בשוגג בשבת, מכיון
שכבר נמצא המוקצה בידו, מותר לו להמשיך
ולטלטלו עד שיניחנו.

והמשנה ברורה (ס"ק יג) הביא מהאחרונים
סברו, שהיתר זה קיים דוק בכלי שמלאכתו
לאיסור, אבל במוקצה מחמת גופו כגון אבנים
ועפר אסור לו להמשיך ולטלטל, אלא צריך
להניחם מיד.

ומוסיף המשנה ברורה שלדעת הגר"א כל
ההיתר הוא רק אם הנטילה היתה ברשות, כגון
איזמל של מילה, שהיה לו היתר לנטלו, בזה
אומרים שיכול להמשיך ולהחזיק בו עוד, אבל

הרי היא טריפה.

וכל זה דוקא שנמצאת המחט בדופן בית הכוסות לפי שהוא עבה ויש בו כפלי שומן המסוגלים לסתום את הנקב. אבל אם נמצא הנקב בדופן ההמסס, שהוא דופן דק, חיישינן שניקב מצד לצד ולכן היא טריפה.

אמר רב אשי: אף אנו נאמר:

בבל — בורסיף. בורסיף — בבל.

למאי נפקא מינה — לגיטי נשום.

בני בבל היו בקיאים בכתיבת הגט לשם האשה המתגרשת. ולכן, המביא גט מבבל אינו כמביא גט ממדינת הים, ואינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם. ועכשיו נשתנה שמם של בני בבל והם נקראים בני בורסיף ואילו בני בורסיף נקראים בני בבל, והם מאלה שלא בקיאים בכתיבת הגט, ולכן המביא גט מאלה הקרויים כיום בני בבל צריך הוא לומר בפני נכתב ובפני נחתם.

למאי נפקא מינה — למקח וממכר, שאם שילם עבור אחד מהם, מה הוא קנה⁽¹¹⁴⁾.

אמר אבוי: אף אנו נוסיף על דברי רב חסדא דברים נוספים שהשתנה שמם ונאמר:

הובלילא — בי כסי. בי כסי — הובלילא.

שמתחילה היו קוראים ל"המסס" [שהוא חלק ממערכת העיכול של הבהמה] — "הובלילא". ואילו ל"בית הכוסות" [שגם הוא משמש כחלק ממערכת העיכול] היו קוראים "בי כסי". ועתה השתנו השמות להיפך.

למאי נפקא מינה — למחט שנמצאת בעובי הדופן של "בית הכוסות".

דאם נמצא הנקב שעשתה בו המחט רק מצד אחד של דופן בית הכוסות הרי הבהמה כשירה, שאין היא נטרפת אלא אם היה הנקב מפולש בדופן מצד לצד.

ואם נמצא הנקב משני צדדים של הדופן,

הדרן עלך במה מדליקין

לגבי קטנה וגדולה אין חידוש בזה כי מוכן שהכל יודעים שכך קורים היום לקטנה פתורא ולגדולה פתורתא, וצ"ע.

114. השפת אמת מקשה, שבשופר ובערבה מוכן מדוע צריך רב חסדא לומר שנשתנה שמם, והיינו כדי שידעו שהדברים שקוראים להם היום שופר וערבה, אין יוצאים בהם ידי חובה, אבל